

Euroopan unionin
osarahoittama

Pirkanmaan älykkäät kylätalot -hanke

Miten ja mihin kylillä on hyvä varautua

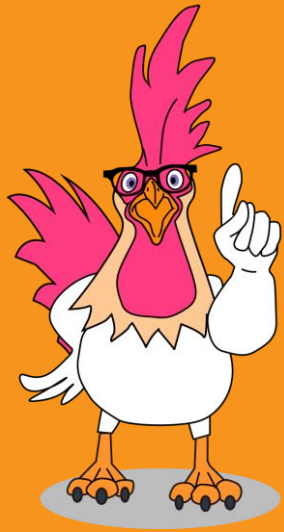
* * *

Ruovesi

20.11.2025

Annika Niemi-Liikamaa

Pirkan Kylät ry

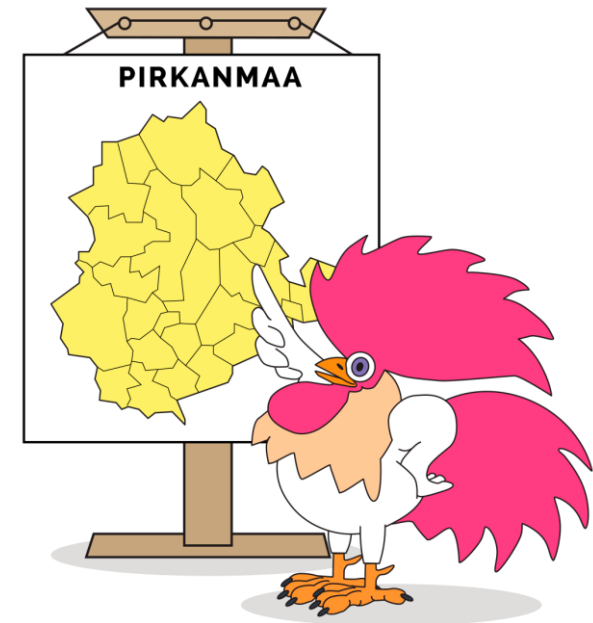

Esitys

Pirkanmaan Älykkäät kylätalot -hanke
Valtakunnallinen Kylävara -hanke
Kyläradiot

Pirkanmaan Älykkäät kylätalot -hanke

Pirkanmaan älykkäät kylätalot

Kestäviä ratkaisuja ja yhteisöllistä resilienssiä

- Toimialueena Pirkanmaan maaseutu: 300 kylää ja reilut 200 kylätaloa
- Hallinnoijana on Pirkan Kylät ry. Toteuttajakumppaneina ovat kuusi Pirkanmaalla vaikuttavaa Leader-ryhmää
- Yhteistyökumppaneina ovat mm. maakunnan kylät ja kunnat, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan hyvinvointialue, Tampereen yliopisto ja Suomen Kylät ry
- Reilu 3-vuotinen hanke, päättyy 31.12.2027
- Hanketta rahoittaa Pirkanmaan Ely-keskus ja Euroopan maaseuturahasto

Kylätaloagentit

AGENTIT JA TOIMINTA-ALUEET

- **Luoteis-Pirkanmaa**

Heidi Tanhua / Heidi Tanhua Oy (Ikaalinen, Kihniö, Parkano, Pirkkala, Tampere ja Ylöjärvi)

- **Lounais-Pirkanmaa**

Heidi Rannikko / Tmi Eräpäiväpalvelu (Hämeenkyrö, Nokia, Punkalaidun ja Sastamala)

- **Kaakkois-Pirkanmaa**

Hanna Alanen / Metsänneito (Akaa, Kangasala, Lempäälä, Pälkäne, Urjala, Valkeakoski ja Vesilahti)

- **Koillis-Pirkanmaa**

Annika Niemi-Liikamaa / Ratamo Consulting Oy (Juupajoki, Kuhmoinen, Mänttä-Vilppula, Orivesi, Ruovesi ja Virrat)

Kylätalot ja muut yhteisölliset tilat

- Kylän yhteisöllinen tila voi olla: kylätalo, seurantalo, nuorisoseurantalo, työväentalo, maamiesseurantalo, metsästysseuran maja, vanha kunnantalo, urheilutalo, rantasauna, vpk-talo jne.
- Pirkanmaalla maaseudun yhteisöllisiä tiloja on reilut 200, Suomessa n. 2 500
- Yleensä yhdistyksen omistama ja ylläpitämä tila, joka kokoaa alueen ihmiset yhteisölliseen toimintaan
- Omistajana voi olla myös kunta, seurakunta, osakeyhtiö, osuuskunta tai yksityinen

Kylätalon rooli kriisi-/häiriötilanteissa

- ✓ kyläläisten kokoontumis- ja tiedotuspaikkana erilaisissa häiriö- tai kriisitilanteissa
- ✓ tukikohtana sähkökatkon, ympäristövahingon, kemikaalionnettomuuden, laajan tulipalon tms. aikana
- ✓ vesihuollon häiriöissä puhtaan veden jakelupisteenä
- ✓ kylän asukkaiden (esimerkiksi vanhusten) evakuointi- tai hätämajoituskohteena esimerkiksi pitkäkestoisen sähkökatkon aikana
- ✓ laajempien evakuointitilanteiden tukikohtana ja majoituspaikkana
- ✓ viranomaisten, SPR:n tai Vapepan johto/hoitokeskuksena onnettomuus- tai etsintätilanteessa
- ✓ häiriö- ja kriisitilanteiden varusteverastona

Kriisi-/häiriötilanteen sattuessa: kylätalojen varustelistaa

- ✓ tie perille
- ✓ talvilämmin tai lämmitettävissä kohtuullisen ajan kuluessa
- ✓ tulisijat, riittävästi polttopuita
- ✓ sähköistetty, aggregaatti tai valmius kytkennälle
- ✓ sisä-WC / ulkokäymälä
- ✓ puhdistuspyyhkeitä
- ✓ juokseva vesi / porakaivo; pumpun toiminta varmistettu sähkökatkoissa
- ✓ varakanisteri polttoainetta
- ✓ invaramppi / luiska
- ✓ kylmäkalusto
- ✓ vesikanistereita, kannellisia sankoja
- ✓ keittiö, vararatkaisuna kaasuliesi ja pullot
- ✓ ulkona grillikota / laavu ruuan valmistukseen
- ✓ retkikeittimiä, hiiligrillejä
- ✓ kertakäyttöastioita
- ✓ kolmen päivän kotivara
- ✓ hyvin säilyvää, kylmänä syötävää ruokaa
- ✓ villasukkia
- ✓ makuualustoja, makuupusseja, huopia
- ✓ tulitikut, tulentekovälineet, kynttilöitä
- ✓ taskulamppuja ja led-lyhtyjä
- ✓ isoja ulkotulia
- ✓ vedenpuhdistustabletteja
- ✓ roskapusseja ja jätessäkkejä
- ✓ teippiä ja muovia ilmanvaihtoaukkojen ja ikkunoiden tiivistämiseen (laskeumalta suojautuminen)
- ✓ patteriradio
- ✓ paristoja
- ✓ varavirtalähde powerbank
- ✓ alkusammutusvälineet
- ✓ ensiapuvälineet
- ✓ työkaluja, ilmastointiteippiä
- ✓ sydäniskuri
- ✓ kyläradio

Euroopan unionin
osarahoittama

ValtakunnallinenK ylävara -hanke

Euroopan unionin
osarahoittama

Miten paikallinen yhteisö voi parantaa varautumista ja kriisinkestävyyttä?

Valtakunnallisen
Kylävara-hankkeen
tärkein tehtävä
on määritellä
kylävara-
konsepti

Kylävara-hanke

1. kokoaa ja välittää tietoa kylille niiden toimissa turvallisuuden tunteen vahvistamiseksi ja erilaisiin häiriö-, onnettomuus- ja kriisitilanteisiin tai poikkeusoloihin varautumiseksi
2. tuo kylät osaksi kokonaisturvallisuudesta käytävää laajempaa keskustelua ja kehittämistä

Kylävara
✓ kokoaa
✓ viestii
✓ välittää
✓ verkostoi
✓ konseptoi

Mihin kylillä varaudutaan?

arjen turvallisuus

varautuminen

vaste

normaaliolot

- ✓naapuriapu
- ✓huolenpito haavoittuvassa asemassa olevista kyläläisistä
- ✓yksinäisyys
- ✓yhteisöllisyys
- ✓luottamus
- ✓turvallisuuden tunne
- ✓yhteisön tuoma turva

lyhytkestoinen häiriö tai kriisi

- ✓myrskytuhojen raivaus
- ✓sähkökatko
- ✓vesihuollon häiriö
- ✓liikenneonnettomuus
- ✓tulipalo
- ✓kadonneen henkilön etsintä
- ✓haavoittuvassa asemassa olevien kyläläisten tilanteen tsekkaaminen esim. myrskyn jälkeen
- ✓kännykät eivät toimi, nettiyhteydet ovat nurin

pidempiaikainen häiriö tai kriisi

- ✓pitkäaikainen sähkökatko tai häiriö vesihuollossa
- ✓laaja maastopalo, evakuoinnit mahdollisia
- ✓perhe menettää kodin tulipalossa
- ✓vakava ympäristövahinko
- ✓vakava epidemia tai pandemia
- ✓haasteita päivittäistavarahuollossa
- ✓kännykät eivät toimi, nettiyhteydet ovat nurin

poikkeusolot

- ✓sotilaallinen uhka tai hyökkäys
- ✓valtiojohdon julistama poikkeustila
- ✓valmiuslaki
- ✓väestön siirtymistä ja evakointeja: osalta alueita siirrytään pois, osa alueista vastaanottaa väestöä

Liikenneonnettomuus

Kiinteistön tulipalo

Laaja maastopalo

Häiriö sähköjakelussa

Häiriö vesihuollossa

Häiriö viestintäverkoissa

Häiriö elintarvikehuollossa

Ympäristövahinko

Säteilyonnettomuus

Laajat myrskytuhot

Vakava epidemia/pandemia

Kadonneen henkilön etsintä

Huolenpito ikääntyneistä/yksin asuvista

Yksittäisen kyläläisen/perheen vakava kriisi

Laajamittainen maahantulo

Sotilaallinen kriisi

Muu, mikä?

"pehmeä" turvallisuus

"kova" turvallisuus

Kyläradiot

Miten varmistetaan tiedonkulku kylällä ja kylälle erilaisissa häiriötilanteissa?

Olemme tottuneet siihen,
että tieto ja viestit kulkevat
reaaliajassa ja luotettavasti.

puhelin, WhatsApp,
TV, netti, some...

Entä jos

- ✓ kännykät eivät toimi,
- ✓ sähköt ovat poikki ja
- ✓ nettiyhteydet ovat nurin?

Kylien varautuminen ja turvallisuustyö on

1. suunnittelua
2. koulutusta ja harjoituksia
3. infraa ja investointeja
4. tiedonkulun varmistamista
5. yhdessä sovittuja toimintatapoja
6. yhteistyötä!

kyläradiot

Kyläradio

on helppokäyttöinen ja edullinen, monille maaseudun asukkaille ja toimijoille jo ennestään tuttu keino varmistaa tiedonkulku myös erilaisissa häiriötilanteissa mm.

- ✓ kyläläisten kesken omalla kylällä
- ✓ kylien ja alueiden välillä
- ✓ viranomaisten ja kylän välillä
 - ✓ kunta ja kylä
 - ✓ pelastuslaitos ja kylä

yhteisöllisestä varautumisesta
kiinnostuneita kansalaisia

kylätoimijoita

radioamatöörejä
ja -harrastajia

paikallinen / alueellinen / seudullinen / maakunnallinen

kyläradio

rakentuu eri toimijoiden
yhteistyönä

reserviläisiä

Vapepa-
aktiiveja

kuntien
viranhaltijoita

metsästäjiä

kehittäjiä

pelastustoimen
edustajia

Kyläradio:

kustannuksiltaan edullinen ja teknisesti yksinkertainen häiriötilanteiden viestintäkeino

Kustannukset

- ✓ hankinta ja asennus
 - ✓ noin 500-1000 €/kyläradioasema
 - ✓ hinta sisältää radiolaitteen, virtalähteen, antennin ja asennuksen
 - ✓ pitkät välimatkat vaikuttavat asennuskustannuksiin
 - ✓ radiopuhelin noin 70-300 €

Kyläradioaseman virtalähde toimii tarvittaessa varavoimalla

Tekniikka

1. kyläradioasema: radiolaite, virtalähde, antenni
2. kyläläisten käytössä on RHA68-radiopuhelimia (sama kuin metsästäjien käyttämä radiopuhelin)

Samassa laitteessa voi toimia myös FM-radio

Kyläradio keinona häiriötilanteiden tiedonkulun varmistamisessa

Kyläläisillä on käytössään käsiradiopuhelimet, joilla he pitävät keskenään yhteyttä kylän sisällä.

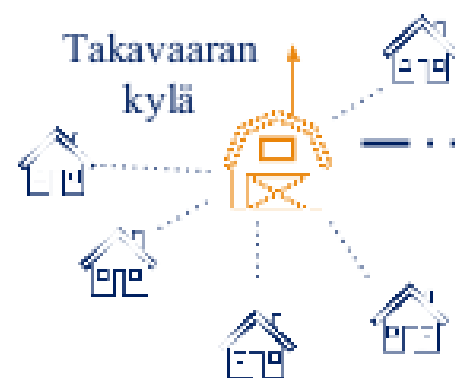
Koska välimatkat ovat pitkät, Ylävaaran, Itävaaran ja Takavaaran kylätaloille on asennettu kyläradion tukiasema.

Kylien asemat voivat olla yhteydessä myös keskenään.

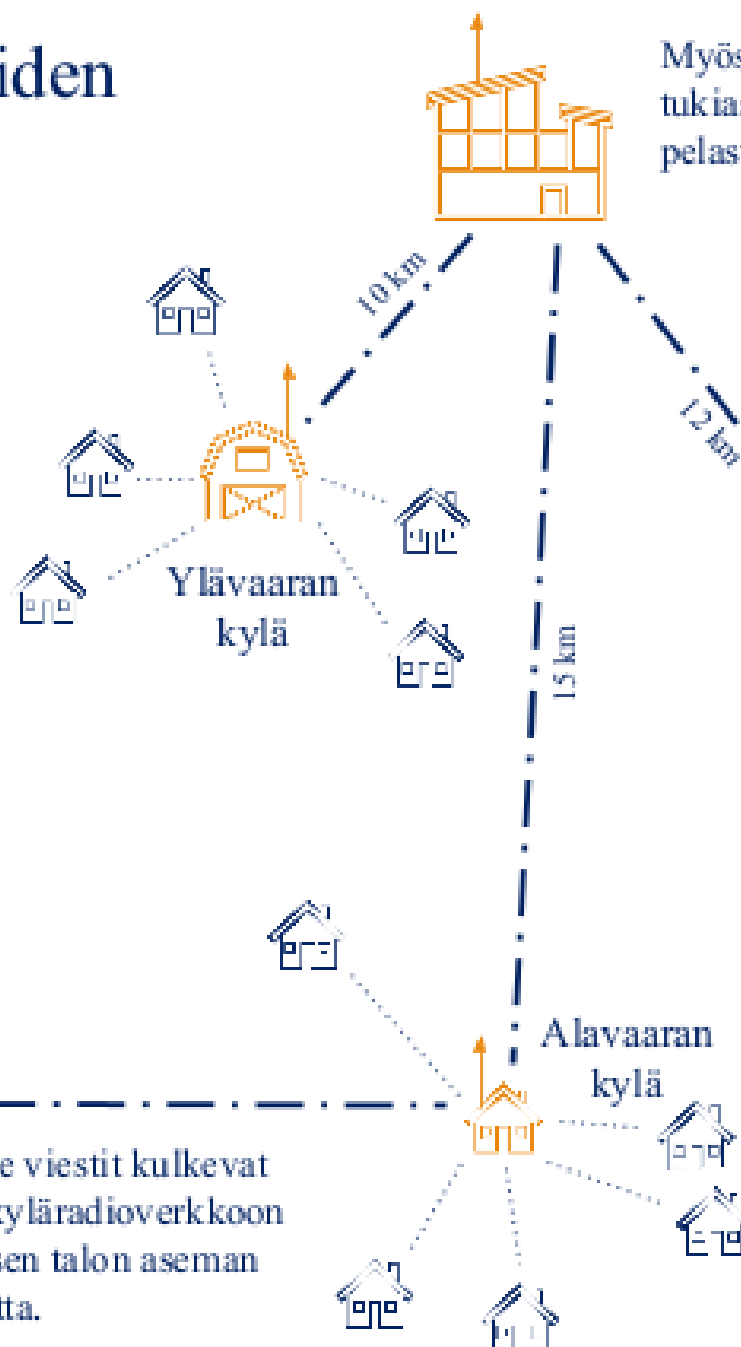
Kylillä on sovittu tukiasemille päivystys häiriötilanteiden aikana.

Tukiasemien sähkönsaanti on varmistettu auton akulla tai aggregaatilla.

Kyläradion käyttöä harjoitellaan ja yhteyksien toimivuutta testataan säännöllisesti.

Takavaaran kylälle viestit kulkevat Alavaaran kylältä kyläradioverkkoon liittyneen yksityisen talon aseman kautta.

Myös viranomaiset ovat asentaneet kyläradion tukiaseman kunnantalolle sekä pelastusasemalle.

Kyläradioverkkoa käytetään häiriötilanteissa kylän sisäiseen sekä tarvittaessa viranomaisten ja kylien väliseen viestintään.

Kyläradio rautalangasta

Näitä käsipuhelimia on
maaseudulla asuvilla
jo valmiiksi paljon!

Jo tätä voi kutsua kyläradioksi:

Kyläläiset ovat yhteydessä keskenään
pelkkien käsipuhelinten avulla

Käsipuhelin on kyläläisen kaveri
häiriötilanteissa, mutta myös muulloin!

Mutta: jos etäisyydet ovat pitkät,
kuuluvuus on ongelma

Kuuluvuus paranee asentamalla
tukiasema ja antenni esim. kylätalolle

Kylällä sovitaan, miten tukiaseman
päivystys ja viestintä kyläradion
kautta häiriötilanteissa järjestetään

Tukiasemat voivat olla yhteydessä
keskenään, esimerkiksi

- ✓ kylästä kylään tai
- ✓ kunnasta kylään
- ✓ kylästä pelastuslaitokselle

Alueellinen yhteistyö tukiasemien
verkon suunnittelussa on siksi tärkeää

Käyttöä, yhteyksiä, tekniikkaa testataan
ja harjoitellaan yhdessä ja säännöllisesti

Tulossa Kylävara -hankkeessa

- Ohje kyläläiselle käsiradiopuhelimen ja kyläradion käyttöön
 - häiriö- ja hätätilanne
- Ohje tukiaseman suunnittelijoille / huoltajille
 - päivystyksestä sopiminen
 - koulutus
 - tekniikka
- Ohje tukiaseman päivystäjälle
- Määräykset

Pirkanmaan kylätalokartoitus, syksy 2025

Kylätalokartoitus syksyllä 2025
näkökulmana: turvallisuus ja varautuminen

Kartoitetaan kylillä sijaitsevat yhteisölliset kiinteistöt ja kohteet, jotka voivat toimia:

- erilaisissa häiriö-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa kyläläisten kokoontumisaikana, infopisteenä, johtokeskuksena tms. tai
- poikkeusolojen evakuointipaikkana.

Kyselyn tulokset ei julkisia, vaan kuntien, hv-alueiden yms. käyttöön

Kartoitus toteutetaan yhteistyössä Suomen Kylät ry:n kanssa

KARTOITETAAN mm.

- Kiinteistön nimi, osoite ja omistaja
- Kylä ja kunta
- Yhteyshenkilöt, yhteystiedot
- Tie ja kulkuyhteydet, pysäköinti
- Suurin sallittu henkilömäärä, majoituskapasiteetti
- Lämmitysmuoto/-muodot
- Sähköntuotanto häiriötilanteissa: aggregaatti / aurinkopaneelit / tuulivoimala / sähköverkon vaihtokytkin
- Kaivo, puhdas juomavesi
- Ruoanlaittomahdollisuus (keittiö, puuliesi, soppatykki)
- Sisä-WC/ulkokäymälä
- Esteettömyys
- Viestintävälineet (valokuitu, kyläradio jne.)
- Varautumiseen ja turvallisuuteen liittyvät yhteistyötahot

Kiitos

Pirkanmaan älykkäät kylätalot -hanke

Annika Niemi-Liikamaa

Pirkan Kylät ry

liikamaa.annika@gmail.com

puh. 0500327528

pirkankylat.fi

facebook.com/pirkankylat

instagram.com/pirkankylat

